

FYLKESMANNEN I ROGALAND
Utdanningsavdelinga

Vår ref.: 2007/230
Arkivnr.: 632.1

Deres ref:
Vår dato: 18.09.2007

Stavanger kommune
Postboks 8001

4068 Stavanger

Brevtilsyn gratisprinsippet

Vi viser til vårt brev til Stavanger kommune datert 18. juni 2007 og oversender tilsynsrapporten.

Vi ber om tilbakemelding om hvordan kommunen vil rette det som er bemerket i rapporten innen 15. november 2007.

Med hilsen

Sølvi Ona Gjøl
utdanningsdirektør

Kjell Ivar Dversnes
rådgiver

Saksbehandler: Kjell Ivar Dversnes
Saksbehandlers telefon: 51 56 87 41
E-post: kjell.ivar.dversnes@fmro.no

FYLKESMANNEN I ROGALAND
UTDANNINGSAVDELINGA
TILSYN MED STAVANGER KOMMUNE

TIDSPUNKT: Våren 2007 Vår ref: 07/230

KOMMUNENS ADRESSE: Stavanger kommune, Postboks 8001, 4068 Stavanger

KOMMUNENR: 1103

TILSYNSGRUPPE: Kjell Ivar Dversnes og Vivild Omdal Bredal

KONTAKTPERSON I KOMMUNEN: Saksbehandler Terje Rønnevik

Hjemmel for tilsynet:

Opplæringsloven § 14-1 andre og tredje ledd, jf. delegasjonsrundskriv F-16/04 fra UFD og delegasjonsbrev datert 02.03.05 fra Utdanningsdirektoratet.

Tema for tilsynet:

Tilsynet skal kontrollere om skoleeier oppfyller lovens krav til gratis grunnskoleopplæring, jf. opplæringsloven § 2 - 15, og om skoleeier har et forsvarlig system for å ivareta lovkravet, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

Fylkesmannen avdekket følgende under tilsynet:

Avvik 1:

- Stavanger kommune har ikke et system som hindrer at det blir innkrevd egenandeler ved transport, turer og arrangement i skolens regi.

Avvik 2:

- Stavanger kommune har omgått gratisprinsippet ved å gi kollektiv permisjon for elever ved turer

Merknad :

- **Merknad 1:** Stavanger kommune har uklar praksis omkring krav til utstyr ved turer o.l.

Kjell Ivar Dversnes
tilsynsleder

Vivild Omdal Bredal
Førstekonsulent

Innhold:

1. Innledning
2. Dokumentgrunnlag
3. Gjennomføring
4. Avvik
5. Merknader

1. Innledning

Rapporten er utarbeid etter tilsyn i alle kommuner i Rogaland.

Det ble ført tilsyn med:

- Opplæringsloven § 2-15

Formålet med tilsynet var å vurdere om kommunene følger regelen om rett til gratis offentlig grunnskoleopplæring i opplæringsloven § 2-15, og om skoleeier har et forsvarlig system for å ivareta lovkravet, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd.

Tilsynet inngår som en del av tilsynsvirksomheten hos Fylkesmannen og er hjemlet i opplæringsloven § 14-1, jf. rundskriv F-06-04 og delegasjonsbrev av 02.03.05 fra Utdanningsdirektoratet

Tilsynsteam og tilsynsmetode

Tilsynsteamet hos Fylkesmannen har bestått av førstekonsulent Vivild Omdal Bredal og rådgiver Kjell Ivar Dversnes.

Fylkesmannen gjennomfører tilsyn etter ulike metoder. Tilsynet ble denne gangen gjennomført ved spørreskjema til alle kommuner. Vi bad kommunene svare på konkrete spørsmål vedrørende gratisprinsippet.

Disse spørsmålene ble stilt:

1. Hvordan informerer kommunen/skolene de foresatte om retten til gratis grunnskoleopplæring?
2. Hvordan finansierer kommunen/skolene andre aktiviteter/ekskursjoner som blir gjennomført i regi av skolen? Krever noen aktiviteter at elevene har særskilt utstyr?
3. Hvordan blir eventuelle avslutningsturer eller - samlinger for 10. trinn organisert og finansiert?
4. Praktiserer skolene i kommunen ordninger med for eksempel ”klassekasse”? Hvordan blir dette i tilfelle organisert, og hvordan blir midlene brukt?
5. Har kommunen utarbeidet felles retningslinjer for hvordan skolene skal følge opp § 2-15, og er disse rutinene i tilfelle skriftliggjorte?

6. Hvordan sikrer kommunen seg kjennskap til skolene sin praksis i forhold til opplæringsloven § 2-15?

Eventuelle funn ved tilsynet blir formulert som avvik og/eller merknader.

- **AVVIK** blir definert som mangel på oppfylling av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift.
- **MERKNAD** gjelder forhold som ikke blir omfatta av definisjonen for avvik, men som Fylkesmannen mener det er nødvendig å påpeke slik at kommunen kan bedre forholdene.

Forhold som er definert under avvik, **skal** utbedres innen 15. november 2007. Forhold som er definert under merknad, bør utbedres.

2. Dokumentgrunnlag

Følgende dokumenter er lagt til grunn:

- Opplæringsloven
- Forskrift til opplæringsloven
- Ot. prp. 94 (2001-2002)
- Inst. O. nr. 43 (2002-03)
- Rundskriv F-14-03
- Brev fra Fylkesmannen til kommunene 15.1.07
- Oppfølgingsbrev fra Fylkesmannen til kommunene 29.3.07
- Svar fra kommunene på brev av 15.1.07 og 29.3.07

3. Gjennomføring

Tilsynet omfattet følgende aktiviteter:

Varsel om brevtilsyn:	15. januar 2007
Oppfølgingsbrev	29.mars 2007
Svar fra Stavanger kommune:	11. juni 2007
Innvilging av utsettelse for svar fra Stavanger kommune:	18. juni 2007
Svar fra Stavanger kommune	23. august 2007
Saksbehandling hos Fylkesmannen	mai-september 2007

4. Avvik

Avvik 1:

- Stavanger kommune har ikke et system som hindrer at det blir innkrevd egenandeler ved transport, turer og arrangement i skolens regi.

Avvik fra: Opplæringsloven § 2-15, jf. opplæringsloven § 13-10

Lovkommentar:

Gratisprinsippet innebærer at kommunen ikke kan kreve betaling for undervisningsmateriell og aktiviteter som er nødvendige for å gjennomføre grunnskoleopplæringen i samsvar med lov og forskrift. Eksempel på slike aktiviteter er utgifter til transport, kost og losji i sammenheng med leirskoleopphold eller andre tematurer, og eventuelle transportutgifter eller utgifter til inngangsbilletter ved ekskursjoner og nødvendig transport i skoletida til svømmehall og bibliotek.

Kommunen kan heller ikke kreve at elevene eller deres foresatte skal dekke utgifter til aktiviteter som foregår utenom ordinær skoletid, når disse aktivitetene er ledd i at skolen gjennomfører oppgavene i samsvar med lov og forskrift.

Avviket er basert på følgende observasjoner:

Iflg. opplysninger fra kommunen er det egenbetaling ved ski/skøyteturer og leirskoleopphold. Fylkesmannen merker seg at Stavanger kommune i brev til skolene 13. november 2006 presiserer at dette ikke er tillatt. Dette er ikke fulgt opp av alle skoler.

Avvik 2:

- Stavanger kommune har omgått gratisprinsippet ved å gi kollektiv permisjon for elever ved turer

Avvik fra: Opplæringsloven § 2-15, jf §§ 2-11 og 13-10

Lovkommentar:

Ordlyden i § 2-11 regulerer ikke permisjoner for grupper av elever. Hensynet bak regelen er at det skal være mulig for foresatte å ta ut enkeltelever fra den obligatoriske grunnskoleopplæringen utenom skolens ferier. Både ordlyden og hensynet bak regelen tilsier at bestemmelsen ikke kan brukes slik at det blir en omgåelse av gratisprinsippet. Kommunen kan derfor ikke innvilge permisjon for en gruppe elever ved avslutningsturer med hjemmel i opplæringsloven § 2-11.

Avviket er basert på følgende observasjon:

Kommunen oppgir i sin informasjon til Fylkesmannen at skoler har gitt elevene kollektivt fri ved avslutningsturer. Fylkesmannen merker seg at Stavanger kommune i brev til skolene 13. november 2006 presiserer forståelsen av §2-11, men kommunen har ikke et system som sikrer at alle skoler følger opp denne praksis.

5. Merknader

- **Merknad 1: Stavanger kommune har uklar praksis omkring krav til utstyr ved turer o.l.**

Kommunen gir uklar informasjon om ansvaret ligger på elevene eller skolen når skolen arrangerer turer som krever spesielt utstyr